

Bestuursdienst

Postadres
Postbus 1125
9701 BC Groningen

Onderwerp Nota 'Terugblik op de invoering van de WIJ'

e-mail:
szw@sozawe.groningen.nl

Aan de leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 57 96 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk SZ 11.2588639

Datum **29 APR 2011** Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij ontvangt u de nota 'Terugblik op de invoering van de WIJ'. Tijdens uw raadsvergadering in mei 2010 is een evaluatie toegezegd. We kunnen constateren dat de uitvoering van de WIJ geen bijzondere problemen heeft opgeleverd.

In maart 2011 telde het WIJ-bestand 1061 jongeren. Dat is 2% van de gemeentelijke deelpopulatie in de groep 16-27 jr. Alle jongeren die ervoor in aanmerking kwamen hebben een werkleeraanbod gekregen. Het werkleeraanbod is toegesneden op de persoonlijke omstandigheden waarin de jongere verkeert. We leveren daarbij maatwerk.

Vanaf de invoering van de WIJ is de instroom van jongeren hoger dan de uitstroom. Dit heeft vooral te maken heeft met de naweeën van de economische crisis. Daarnaast is de opnamecapaciteit van de arbeidsmarkt om de schoolverlaterspieken op te vangen te gering.

We doen ons uiterste best -zoals u weet ook in relatie met de Aanpak bestrijding Jeugdwerkloosheid en het preventiebeleid rond Voortijdig schoolverlaten (vsv-beleid, RMC/Leerlingzaken)- om jongeren zo goed mogelijk te helpen hun weg naar de arbeidsmarkt te vinden.

Vertrouwende erop u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris
drs. M.A. (Maarten) Ruys

Nota

‘Terugblik op de invoering van de WIJ’

de Wet investeren in jongeren:
eerste ervaringen/een terugblik

SOZawe, april 2011

Inleiding

Bij de vaststelling van de diverse verordeningen heeft uw Raad in mei 2009 verzocht om na verloop van tijd verslag uit te brengen over de uitvoering van de Wet investeren in jongeren (WIJ). De WIJ richt zich op de jongeren in de leeftijdsgroep 18-27 jr. die geen baan hebben of niet naar school gaan.

In deze nota gaan wij in op:

1. Wat is de WIJ en waarom is de WIJ ingevoerd,
2. Wat heeft de WIJ opgeleverd, zowel kwantitatief als kwalitatief,
3. Welke conclusies kunnen we trekken.

De WIJ is in de zomer van 2009 tot standgekomen en moest vervolgens heel snel door gemeenten met ingang van oktober 2009 worden ingeregeld. Die klus hebben we geklaard. Daar dwars doorheen speelde de recessie en de daaruit voortgekomen aanpak bestrijding jeugdwerkloosheid. In de uitvoering van de WIJ hebben we een verbinding aangebracht met het Actieplan Jeugdwerkloosheid regio Groningen 'Werk in Zicht'. Hierover heeft u in april 2011 een voortgangsrapportage ontvangen. Daarnaast zijn er verbindingen met het Integraal Jeugdbeleid, bijvoorbeeld op het gebied van voortijdig schoolverlaten. In het najaar van 2011 komt het ministerie van SZW met een landelijke evaluatie over de effecten van de WIJ in de praktijk.

1. Wat is de WIJ/waarom de WIJ

De WIJ

Jongeren die geen werk hebben en/of niet naar school gaan kunnen bij de gemeente een 'werkleeraanbod' (WLA) aanvragen. Als de jongere daaraan meewerkt of meedoet en geen of onvoldoende eigen inkomsten heeft, dan is er recht op een WIJ-uitkering¹. Het doel van de WIJ is om de duurzame arbeidsinschakeling van jongeren te vergroten door hen te stimuleren tot deelname aan het arbeidsproces en maatschappelijke activiteiten en te investeren in kennis en vaardigheden. De WIJ is eigenlijk de bijstandswet voor jongeren, maar met een veel groter accent op re-integratie en activering.

Waarom een aparte wet voor jongeren?

Volgens het Rijk waren er teveel jongeren die niet werkten of naar school gingen. Uit arbeidsmarktanalyses kwam dat beeld steeds naar voren. Ook bleek landelijk dat veel jongeren die in de bijstand zaten niet altijd een re-integratie- of activeringstraject hadden, vooral bij de kleinere gemeenten. Grote gemeenten, waaronder Groningen, die reeds een sluitende jongerenaanpak via Jongerenloketten nastreefden, scoorden overigens veel beter.

De landelijke politiek vond dat er meer geïnvesteerd moest worden in de jongeren en dat de trajecten minder vrijblijvend moesten zijn. Niets doen was geen optie meer. Dit ook in verband met de toekomstige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt: vergrijzing en tekort aan arbeidskrachten in diverse sectoren. De toenmalige regering heeft uitdrukkelijk gekozen voor een aparte wet met een eigen signatuur in plaats van een aanpassing van de WWB.

Werkleeraanbod

---

¹ De wet spreekt niet van uitkering maar van inkomensvoorziening

Centraal onderdeel in de WIJ is het 'werkleeraanbod'. Daaronder worden diverse re-integratie en activeringsvoorzieningen verstaan. De aard, duur en omvang van een WLA kan per jongere verschillen. De WIJ stuurt aan op maatwerk. Het werkleeraanbod moet worden afgestemd op de individuele omstandigheden, krachten en capaciteiten van de jongere. De wensen van jongeren worden betrokken bij het vormgeven van het werkleeraanbod. Sommige jongeren zijn geholpen met een advies en gaan terug naar school. Anderen hebben een praktijkgerichte omgeving nodig. Het werkleeraanbod kan er in eerste instantie ook uit bestaan dat iemand eerst een cursus 'omgaan met geld' gaat volgen of een zorg- en hulptraject aangeboden krijgt.

Werk blijft boven uitkering gaan. We streven naar duurzame arbeidsinschakeling en investeren in de jongere: de beste weg naar werk is het vertrekpunt. Dat hoeft niet altijd de kortste te zijn.

Voorbeelden van werkleeraanbod

- Deelnemer gaat in september weer naar school, Alfa-college bouwkunde, niveau 2; BBL: werken en leren. Daarnaast gaat betrokkene vanaf 6 augustus voor drie weken werken bij de Parade in Amsterdam; Betrokkene gaat via "contact servicepunt bouw Werkplein" achter een werkleerbaan aan; 1x per drie weken heeft jongere een gesprek met de klantmanager.
- Een jongere vervolgt het scholingstraject van telefoniste/receptioniste bij het Noorderpoort/Centrum Vakopleiding.
- Het regelen van een diagnose- en behandelplan van Lentis, met eveneens een indicatie van de herstel periode. Dit in verband met psychische klachten. Regelmatig heeft deelnemer een gesprek met klantmanager.
- deelname aan het programma Groningen@Work: sollicitatietraining, praktijkdiagnose en competentietesten.
- Jongere krijgt een dienstverband bij reguliere werkgever die daarvoor een loonkostensubsidie ontvangt.
- Jongere volgt een traject bij het Diagnoseteam (bij iederz), waarbij we onderzoek doen naar zijn/haar vaardigheden en beroepskeuzerichting.
- Toeleiding naar het team Parttime inkomsten. Vandaaruit vindt intensieve begeleiding plaats naar urenuitbreiding. Tevens gaat betrokkene zich inschrijven bij Talent&Career Center waar hij/zij gaat deelnemen aan diverse workshops gericht op sollicitatie en werk.

Kwetsbare jongeren

De jongeren die kampen met meervoudige problematiek op diverse leefgebieden, de zogeheten kwetsbare jongeren, vallen ook onder de WIJ. Hun dagbesteding is veelal ongestructureerd en ze hebben nogal wat financiële en/of gedrags- en motivatie-

problemen. De meesten hebben hun schoolopleiding niet afgemaakt en beschikken niet over een startkwalificatie. Het werkleeraanbod wordt hierop ingericht.

De thuis- en adresloze jongeren worden doorgeleid naar de klantmanager multiprobleem. In eerste instantie wordt aangestuurd op een stabilisering van de financiële situatie en sporen we de jongere aan om ook structuur aan te brengen in de huisvestings situatie (w.o. een vast adres regelen). We willen voorkomen dat de jongere verder afglijdt. Het vervolg werkleeraanbod is afhankelijk van de concrete situatie waarin de jongere zich bevindt.

Inburgeraars

Ook inburgeraars van <27 jr. die onder het regime van de Wet inburgering (WI) vallen en in aanmerking willen komen voor een uitkering, krijgen te maken met de WIJ. De inburgeringvoorziening kan als een werkleeraanbod gelden.

Startkwalificatie/Scholing en opleiding

Daarnaast is er een grote groep die weinig werkervaring heeft en ook niet beschikt over de vereiste startkwalificatie. De zogeheten startkwalificatie (minimaal HAVO/VWO of MBO-2 niveau) is een belangrijk ijkpunt. In het eerste gesprek met de jongere staat dit onderwijs centraal.

De WIJ stimuleert jongeren om eerst hun diploma's te halen en zo mogelijk terug te keren naar het reguliere onderwijs. De kansen in de nabije toekomst op een baan (duurzame arbeidsparticipatie) nemen toe als je over de vereiste diploma's beschikt. Als regulier onderwijs geen geschikte route is, dan staat de weg via deelcertificaten en contractonderwijs open.

Werkleeraanbod in beschikking/verlenging

De afspraak met de jongere wat hij/zij gaat doen (= het werkleeraanbod) wordt vastgelegd in een beschikking. Een nieuw element in de WIJ is dat een deelnemer als die nog niet is uitgestroomd elke keer na afloop van een WLA een nieuw of een verlengd WLA aangeboden moet krijgen. Dat is wettelijk bepaald. Dit is een groot verschil met de WWB.

2. Wat heeft de WIJ opgeleverd

De WIJ is in korte tijd ingeregeld. We hebben daarbij gebruik gemaakt van de bestaande infrastructuur zoals we die hadden rond het Jongerenloket en de aanpak G@W. Met alle nieuw ingestroomde WIJ-jongeren is een diagnosegesprek gevoerd. Een beperkt aantal jongeren heeft geen WLA aangeboden gekregen. Dit vanwege medische, geestelijke of lichamelijke redenen (toepassing artikel 17 lid 2 WIJ).

2a. Kwantitatief

Tabel 1 hieronder geeft een algemeen cijfermatig overzicht van de groep jongeren in de leeftijdsklasse 16-27 jr. Begin maart 2011 zaten er 1061 jongeren in het WIJ-bestand, dat is 2% van de totale jongerengroep die 52000 bedraagt in onze gemeente. De meeste jongeren gaan naar school/studeren of werken. Precieze cijfers over het aantal werkende jongeren -woonachtig in Groningen- zijn niet te geven. Uit een berekening van het vestigingenregister blijkt dat er ongeveer 28.000 werkenden in de leeftijdsgroep 18 t/m 27 jaar zijn. Maar van alle werkenden woont ongeveer de helft buiten de stad. Voor deze leeftijdsgroep zal dat een lager percentage zijn. Bovendien is er een grote overlap met de studenten. Daar werken er ook veel van.

Tabel 1. Cijfers rond groep jongeren en WIJ-gerechtigden		aantal
Jongeren 16-27 jr. gemeente Groningen		52000
Studenten		37000
Wajongers/WIA/WAO		1200
MBO-ers		5150
WSW-ers		102
WW-uitkering		400
Voortijdig schoolverlaters (schooljaar 2009/2010)		740
-WIJ-		
WIJ-gerechtigden (maart 2011)		1061
WIJ-gerechtigden (maart 2010) (excl. overgangsgroepen)		365
-Gemiddelde WIJ-instroom per maand (afgelopen 12 mnd)		99
<i>idem</i> per week		23
-Gemiddelde WIJ-uitstroom per maand (afgelopen 12 mnd)		66
<i>idem</i> per week		15
Overgangsgroep 1: ex-WWB-ers (juli 2010)		380
Overgangsgroep 2: alleenstaande ouders (jan. 2011)		94

Saldo in-uitstroom

Naast de instroom van gemiddeld 23 jongeren per week vindt er ook weer uitstroom plaats van gemiddeld 15 jongeren per week. Met andere woorden: het WIJ-bestand groeit met gemiddeld 8 per week = 33 personen per maand.

In vergelijking tot de perioden voor de invoering van de WIJ is dat een betrekkelijk hoog cijfer. In de jaren 2005-2008 was er immers een dalende tendens: lage instroom met een langzaam afnemend volume jongeren in de bijstand.

We wijten de stijging van de afgelopen periode met name aan de economische crisis, die nog niet achter de rug is. Bovendien is er sprake van een na-ijleffect voor de bijstand. Mensen komen vanuit de WW-uitkering in de bijstand. Ook hebben we een flinke schoolverlaterspiek gehad in augustus/september 2010. Uit arbeidsmarktinformatie valt op te maken dat de opnamecapaciteit van jongeren in 2010 is gestagneerd in vergelijking tot 2009. Als de markt aantrekt biedt dit voor jongeren weer kansen.

Het hogere aantal WIJ jongeren in maart 2011 in vergelijking tot maart 2010, heeft ook te maken met een tweetal overgangsgroepen die in juli 2010 en januari 2011 vanuit de WWB naar de WIJ zijn overgezet. Het gaat daarbij om jongeren en alleenstaande ouders die bij de invoering van de WIJ op 1 oktober 2009 in de WWB zaten en pas later in de WIJ terecht kwamen.

Achtergrondkenmerken jongeren in de WIJ

De tabellen hieronder bevatten achtereenvolgens informatie over de uitstroomredenen, de leefvorm en het opleidingsniveau van de jongeren.

We zijn tevreden over de het percentage jongeren dat uitstroomt in verband met verwerving eigen inkomen of aanvang studie/scholing. Die positieve uitstroomredenen (47% + 18% - tabel 2) springen er duidelijk uit. Tabel 3 spreekt voor zich. Het is geen verrassing dat de meeste jongeren de alleenstaanden-status hebben.

Tabel 2. Top 5 uitstroomredenen	
Inkomen/loondienst	47%
Aanvang studie	18%
Relatie/scheiding	5%
Verhuizing/buitenland	9%
Arbeidsongeschikt/Overig	4%
Overig	17%

Tabel 3. Leefvorm WIJ-ers	
Alleenstaand	86%
Een-ouder	11%
Gehuwd/samenwonend	3

Tabel 4 laat het opleidingsprofiel zien van de WIJ-klienten. Van alle WIJ-klienten waar het opleidingsniveau van bekend is, zitten de meesten op LBO/MAVO en MBO/HAVO/VWO niveau. Een groot aantal WIJ-jongeren beschikt niet over een startkwalificatie. Dat is niet vreemd. Juist deze jongeren komen eerder in de WIJ terecht.

Tabel 4. Opleidingsniveau WIJ-gerechtigden + SKW	In %
Geen basisopleiding	4
Basisniveau	12
LBO/Mavo (vmbo)	27
MBO/HAVO/VWO	32
HBO	8
WO	4
Onbekend	13
Geen startkwalificatie	52

Zoals eerder gezegd: we streven ernaar dat iemand wordt opgeleid naar het niveau van de zogeheten 'startkwalificatie'. Juist voor de jongeren in de WIJ. Jongeren (maar ook anderen) met een eindexamen op minimaal MBO2 niveau zijn kansrijker en worden minder snel met ontslag bedreigd.

2b kwalitatief

Aan teamleiders en medewerkers van de uitvoerende afdelingen van de dienst SOZAWE is gevraagd wat zij van de WIJ vinden en wat hun ervaringen zijn. De volgorde in het gesprek met de klant, dus eerst praten en nadenken over werk en scholing en pas daarna over inkomen was even wennen.

Het vergt veel aandacht en focus om in samenspraak met de deelnemer een werkeraanbod te formuleren dat op de deelnemer is toegesneden. Na afloop van een WLA moet er elke keer een opvolgend WLA worden besproken en georganiseerd. De dienstverlening naar de klanten onder de WIJ is daarmee intensiever geworden. Het aantal klantcontacten en evaluatiemomenten is toegenomen. De consultants zitten er meer bovenop. De uitvoerende afdelingen van de dienst SOZAWE hebben in het startjaar met succes een lastige klus geklaard. Er is veel tijd, energie en capaciteit gestoken in de nieuwe WIJ. De medewerkers zijn geschoold en getraind. Dit alles is opgevangen met de bestaande personeelsomvang. Het ministerie van SZW heeft bij de invoering van de wet geen aparte post 'uitvoeringskosten' meegegeven.

Verbindingen

Bij de implementatie van de WIJ en ook daarna hebben we verder geïnvesteerd in de verbindingen met andere beleidsterreinen en instanties op het gebied van de jongeren. Vooral de contacten met het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdige schoolverlaters (RMC/Leerling-zaken) zijn geïntensiveerd. Op uitvoerings- en dossierniveau zoeken consultants en medewerkers elkaar vaker op en stemmen af. Vermeldenswaard in dit verband is ook het initiatief *Campus Diep, Wonen met kansen*. Het betreft een woon-zorg-leer-werkproject speciaal voor jongeren. Het project geeft jongeren tussen de 18-27 jr. kansen om met een flinke steun in de rug aan hun toekomst te werken. Het is o.a. bedoeld voor de groep dak-thuislozen maar vooral ook voor degenen die dat dreigen te worden. Begeleiders en deelnemers sluiten een begeleidingsplan gericht op wonen, leren zorg en werken. Doorleiding naar dit traject kan ook in de vorm van een werkleeraanbod in het kader van de WIJ.

Maatregelenverordening WIJ

Bij de behandeling en vaststelling van de Maatregelenverordening WIJ (mei 2010) heeft uw Raad ook vragen gesteld over de 'maatregel'. Zo bestaat de mogelijkheid om een jongere bij 'wijze van sanctie' te bewegen tot gedragscorrectie. Wij kunnen melden dat tot nu toe in slechts enkele gevallen een maatregel is opgelegd. Het is aan de klantmanager/consulent om in samenspraak met de klant tot de juiste aanpak te komen, zodat de deelnemer gemotiveerd wordt en blijft deelnemen aan de trajectacties. Neigingen om af te haken worden vroegtijdig gesignaleerd, omdat er immers een werkleeraanbod loopt waarin tussentijdse gespreks/evaluatiemomenten zijn verwerkt. Kortom: een maatregel of intrekking van de inkomensvoorziening is een laatste middel. Definitieve afhakers worden geconfronteerd met intrekking WLA. Het overgrote deel van de jongeren houdt zich gewoon aan de regels en de verplichtingen en doet normaal mee.

3. Afronding en conclusies

De WIJ is in 2009 op het laatste moment ingevoerd. Dat heeft veel tijd, energie en capaciteit gevraagd. Op dit moment brengt de uitvoering van de WIJ geen bijzondere problemen met zich mee. De WIJ is een volwaardige tak van dienst geworden. De WIJ heeft ook opgeleverd dat de verbindingen met de andere instellingen op het terrein van jongeren, verder zijn verstevigd. Vooral ook op uitvoeringsniveau: consultants en medewerkers van de diverse instellingen 'zoeken elkaar meer op' en stemmen af.

Het werkleeraanbod

De invulling van het werkleeraanbod is zeer divers, zo is gebleken. Dat past op zichzelf bij de maatwerkgedachte. Het formuleren van een WLA vereist soms inventiviteit en creativiteit van de klantmanager om zo een jongere binnenboord te houden. Niet elke jongere kan meteen terecht in een volwaardig werk-leertraject, dit nog los van het feit dat het aantal echte werkleerplekken op dit moment vanwege de conjunctuur beperkt is. We laten de jongeren daarom ook belangrijke tussenstappen zetten in de sfeer van activerend zoek- en sollicitatiegedrag, meedoen en/of het eerst volgen van een cursus.

Cijfermatige informatie

In maart 2011 bedroeg het aantal WIJ-gerechtigden 1061. Dat is 2% van de gemeentelijke deelpopulatie (groep 16-27 jr.) en 12% van het totale klantenbestand (WIJ/WWB). Het overgrote deel van de jongeren werkt of gaat naar school/studeert.

Het *nadelige* in-uitstroomsaldo van de afgelopen periode bedraagt 33 jongeren per maand (=8 p/w). In vergelijking tot de jaren voorafgaand aan de WIJ, toen er sprake was van hoogconjunctuur met lage instroom en een daling van het volume jongeren in de bijstand, is dat een hoog getal te noemen. De WIJ is ingeregeld juist op het moment dat de economische (krediet)crisis zich manifesteerde. De neergaande conjunctuur heeft geleid tot extra ontslagen, vooral onder jongeren. Daarnaast is het zo dat de schoolverlaterspieken onvoldoende worden geabsorbeerd door de arbeidsmarkt. Tevens bespeuren we een na-ijleffect vanuit de WW. We doen er alles aan om positieve uitstroom uit de WIJ te bevorderen. In ieder geval willen we de jongeren die tijdelijk in de WIJ zitten, arbeidsfit houden.

Hierbij tekenen we nog aan dat de WIJ niet als een poortwachter moet worden gezien om jongeren af te houden van een aanvraag. Integendeel, de WIJ beoogt juist jongeren binnenboord te krijgen en te houden, om zo in hun toekomst te kunnen investeren. De kortste weg is niet altijd de beste weg naar duurzame uitstroom.

Uitstroom

Het tussentijdse uitstroomcijfer naar school en onderwijs is wat ons betreft bemoedigend. Veel jongeren blijken toch de balans op te maken en te kiezen voor het afmaken of starten van een (vervolg)opleiding. Om straks beter gekwalificeerd een plek op de arbeidsmarkt te bemachtigen, als de economie weer aantrekt. In zoverre heeft de WIJ een preventieve werking.